

Att mäta föräldraseparationer

Kvalitet på registerbaserad statistik

Att mäta föräldraseparationer Kvalitet på registerbaserad statistik

Producent SCB
Avdelningen för befolkning och välfärd
104 51 Stockholm
010-479 40 00

Förfrågningar Karin Lundström
010-479 41 87
karin.lundstrom@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, Att mäta föräldraseparationer Kvalitet på registerbaserad statistik,
Bakgrundsmaterial om demografi, barn och familj 2018:1

Measuring parental separations. Quality of register based statistics

Producer Statistics Sweden, Population and
Welfare Department
SE-104 51 Stockholm, Sweden
+46 01 479 40 00

Enquiries Karin Lundström
+46 10-479 41 87
karin.lundstrom@scb.se

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, Measuring parental separations. Quality of register
based statistics, Background material about demography, children and family
2018:1.

URN:NBN:SE:SCB-2018-BE52BR1801_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

SCB publicerar sedan 1999 årlig statistik om barn och deras familjer. I statistiken beskrivs bland annat barns familjeförhållanden och separationer mellan föräldrar. Statistiken bygger på information från SCB:s totalräknade register där folkbokföringen utgör grunden. Folkbokföringen reflekterar dock inte alltid det faktiska boendet vilket kan ha betydelse för statistiken.

I denna rapport studeras kvaliteten på den registerbaserade statistiken över separationer mellan föräldrar. Vi undersöker hur väl separationer mellan föräldrar fångas upp genom dagens mätmetod, där föräldrars folkbokföring jämförs mellan två årsskiften, och också om kvaliteten på statistiken över föräldraseparationer kan förbättras genom en förändrad mätmetod.

Rapporten har skrivits av Karin Lundström. Anna Nyman och Lena Lundkvist har bidragit med värdefulla synpunkter.

SCB i december 2018

Petra Otterblad Olausson
Avdelningschef

Maj Eriksson Gothe
Enhetschef

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	4
Inledning	6
Uppföljning av barn födda 1998	8
Barns folkbokföring vid olika åldrar	8
Barns folkbokföring under hela uppväxten	9
Kvalitet på statistik över barns boende med en eller båda föräldrar.....	15
Kvalitet på statistik över föräldraseparationer	18
Uppföljning av barn folkbokförda med två föräldrar år 2015	24
Olika typer av isär- och ihopflyttningar	25
Familjesituation året innan	26
I vilka grupper riskeras en överskattning av antalet separationer?	28
Avslutande kommentarer	34

Sammanfattning

SCB publicerar sedan 1999 årlig statistik om barn och deras familjer. Statistiken bygger på information från SCB:s totalräknade register där folkbokföringen utgör grunden. Statistiken om separationer mellan föräldrar bygger på uppgift om folkbokföring för barn och föräldrar vid två efter varandra följande årsskiften. Om barnets föräldrar var folkbokförda tillsammans vid ett årsskifte men inte vid nästa antas att föräldrarna har separerat. Att två föräldrar flyttar isär enligt folkbokföringen innebär inte nödvändigtvis att det är en separation mellan föräldrarna som observerats. Det kan finnas andra anledningar till att en förälder, under en tid, folkbokför sig på en annan bostad än barnet och den andra föräldern. Det är också möjligt att föräldrar som separerar fortsätter att vara folkbokförda på samma bostad.

Syftet med denna rapport är att försöka uppskatta kvaliteten på den registerbaserade statistiken över barns familjeförhållanden, med fokus på föräldraseparationer. Vi undersöker hur väl separationer mellan föräldrar fångas upp genom dagens mätmetod, där föräldrars folkbokföring jämförs mellan två årsskiften, och också om kvaliteten på statistiken över föräldraseparationer kan förbättras genom en förändrad mätmetod.

I rapporten studeras barns och deras biologiska föräldrars folkbokföring under barnets uppväxt för barn födda 1998. Dessutom studeras de barn som var folkbokförda med två föräldrar (biologiska, adoptiv- eller styvföräldrar) år 2015 och dessa följs under en kortare period.

Barn födda 1998 har grupperats efter deras folkbokföring med en eller båda föräldrar under uppväxten. Vanligast är att ha varit folkbokförd med båda föräldrar under hela sin uppväxt. Det gäller 59 procent av barnen. 30 procent av barnen har först varit folkbokförda med båda föräldrar och sedan med en förälder, efter att föräldrarna flyttat isär. För en mindre grupp barn, 6 procent, har föräldrarna åter folkbokfört sig tillsammans efter att de flyttat isär. Övriga barn har varit folkbokförda med en förälder under hela uppväxten eller har först varit folkbokförd med en förälder och sedan båda. För dessa fem grupper studeras kvaliteten på statistiken över barns boende med en eller båda sina föräldrar genom uppgift om föräldrarnas civilstånd och civilståndsändringar under barnets uppväxt. Uppföljningen visar att folkbokföringen troligtvis i de allra flesta fall stämmer överens med barnets faktiska boende. För de yngsta barnen finns det dock tecken på att andelen som bor med båda sina föräldrar underskattas något i registerstatistiken.

För den grupp barn där föräldrarna åter har folkbokfört sig tillsammans efter att de flyttat isär finns tecken på att antalet separationer överskattas i statistiken. För denna grupp har kvaliteten på statistiken över separationer undersökts vidare och det har också studerats om en förändrad mätmetod skulle ge en högre kvalitet på statistiken. Detta har också gjorts för barn folkbokförda med två föräldrar år 2015 vars föräldrar flyttat isär under 2016. Det visar sig att omkring var femte isärflyttning mellan föräldrar återföljs av att föräldrarna senare är folkbokförda tillsammans. När dessa fall studeras närmare visar det sig dock att en stor andel av dessa isärflyttningar ändå kan tolkas som faktiska separationer, till exempel genom att föräldrarna är folkbokförda isär under flera års tid. Utifrån dessa resultat finner vi att dagens mått på separationer mellan

föräldrar är av tillräckligt god kvalitet och att det därmed inte är motiverat att förändra nuvarande mätmetod för föräldraseparationer.

Det har också undersökts om det är i vissa grupper av barn som andelen föräldraseparationer riskerar att överskattas. Det visar sig att andelen barn som är med om att deras föräldrar separerar kan överskattas mer för barn boende med en förälder och en styvförälder jämfört med barn boende med sina ursprungliga föräldrar. Resultaten visar också en större risk för överskattning för yngre barn, barn med utländsk bakgrund och barn i familjer med lägre inkomstnivå. Trots att andelen separationer riskerar att överskattas mer i vissa grupper än i andra har detta ändå en liten betydelse för statistiken. Det är i samma grupper som det är mer eller mindre vanligt att vara med om att föräldrarna separerar med de olika mätmetoder som jämförts här.

Inledning

SCB publicerar sedan 1999 årlig statistik om barn och deras familjer. I statistiken beskrivs bland annat barns familjeförhållanden och separationer mellan föräldrar. Statistiken bygger på information från SCB:s totalräknade register där folkbokföringen utgör grunden. Barns familjeförhållanden beskrivs utifrån vem eller vilka barnet är folkbokfört tillsammans med. Det kan vara en eller båda biologiska eller adoptivföräldrar, en förälder och en styvförälder eller annan/andra i förälders ställe, t.ex. fosterföräldrar. Statistiken om separationer mellan föräldrar bygger på uppgift om folkbokföring för barn och föräldrar vid två efter varandra följande årsskiften. För exempelvis år 2017 studeras folkbokföringen den 31 december 2017 för de barn som den 31 december 2016 var folkbokförda med sammanboende föräldrar (biologiska, adoptiv- eller styvföräldrar). Om föräldrarna var folkbokförda på olika adresser i slutet av år 2017 antas barnet ha varit med om en föräldraseparation under året.

Det är känt att folkbokföring inte alltid reflekterar det faktiska boendet. Andelen yngre barn som bor med båda sina föräldrar underskattas till exempel i registerstatistiken, bland annat på grund av att det förekommer att föräldrarna har flyttat ihop, men ännu inte är folkbokförda tillsammans. Att två föräldrar flyttar isär enligt folkbokföringen innebär inte nödvändigtvis att det är en separation mellan föräldrarna som observerats. Det kan finnas andra anledningar till att en förälder, under en tid, folkbokför sig på en annan bostad än barnet och den andra föräldern. Några exempel kan vara att hela familjen flyttar men att en förälder folkbokför sig på den nya adressen tidigare än resten av familjen, att en förälder är folkbokförd i sommarstugan eller att det av någon anledning blivit fel i folkbokföringen. Det är också möjligt att föräldrar som separerar fortsätter att vara folkbokförda på samma bostad. Det kan exempelvis gälla om den förälder som flyttar bor i andra hand och inte har möjlighet att direkt folkbokföra sig på sin nya bostad. Att mäta separationer mellan föräldrar genom förändringar i folkbokföringen innebär alltså att antalet separationer både kan överskattas och underskattas. Underskattningen av antalet separationer bedöms dock ha en mindre betydelse för statistiken, eftersom det i många fall troligtvis enbart rör sig om en fördröjning av när separationen kan mätas i registren. Ett exempel kan vara att föräldrarna faktiskt flyttar isär ett år, men att en flytt anmäls till folkbokföringen först året därpå. Denna typ av fall kan troligtvis i stor utsträckning ta ut varandra. Under det år dessa föräldrar flyttar isär kan ett annat föräldrapar, som separerat tidigare, flytta isär enligt folkbokföringen.

Att folkbokföringen inte visar det faktiska boendet kan också bero på begränsningar i folkbokföringen. Ett exempel på detta är barn som bor växelvis lika mycket hos vardera förälder. Det går inte att vara folkbokförd på mer än en bostad vilket gör att dessa barn i den registerbaserade statistiken inte kan urskiljas från de barn som hela eller större delen av tiden bor hos en av sina föräldrar. Växelvis boende bland barn undersöks därför istället genom urvalsundersökningar där föräldrarna, eller barnet själv, beskriver hur barnets boende ser ut.

Syftet med denna rapport är att försöka uppskatta kvaliteten på statistiken över barns familjeförhållanden, med fokus på föräldraseparationer. Vi undersöker hur väl separationer mellan föräldrar fångas upp genom att studera föräldrars

folkbokföring över två årsskiften och också om kvaliteten på statistiken över föräldrareparationer kan förbättras genom en förändrad mätmetod. I denna rapport används begreppet isärflyttning för de fall där föräldrar folkbokfört sig isär mellan två årsskiften. Detta används eftersom vi i denna rapport studerar i vilken grad föräldrars isärflyttningar kan användas som uppskattning av om föräldrarna separerar.

I rapporten studeras kvaliteten på statistiken om barns familjeförhållanden och föräldrareparationer ur två perspektiv. Dels studeras barn födda 1998 och deras folkbokföring med sina biologiska föräldrar under barnets hela uppväxt. Dels studeras alla barn som var folkbokförda med två föräldrar år 2015. Dessa barn följs under en kortare period.

När barnen födda 1998 studeras följs barnens och föräldrarnas folkbokföring under barnets uppväxt, från 0 års ålder till och med det år de fyller 18 år. Här ingår de barn där både barnet och dess biologiska föräldrar finns folkbokförda vid varje årsskifte från 0 till 18 års ålder. För dessa barn studeras hur vanligt det är att vara folkbokförd med båda sina biologiska föräldrar under hela uppväxten, hur vanligt det är att föräldrarna flyttar isär och vilken förälder barnet då är folkbokfört tillsammans med samt hur vanligt det är att föräldrarna åter är folkbokförda tillsammans efter en tidigare isärflyttning. För samtliga barn studeras föräldrarnas civilstånd och civilståndsändringar i relation till barnen och föräldrarnas folkbokföring för att uppskatta kvaliteten på statistiken över barns familjeförhållanden. De barn vars föräldrar flyttar isär och därefter ihop igen studeras sedan närmare för att försöka urskilja om det finns tecken på att det kan röra sig om isärflyttningar som inte är separationer.

För barnen födda 1998 ingår inte adoptivföräldrar, styvföräldrar och andra vuxna i föräldrars ställe eftersom dessa i de flesta fall inte finns i barnets liv under hela uppväxten. För att få en uppfattning om kvaliteten på statistiken över familjeförhållanden och föräldrareparationer även för barn som bor med andra än båda sina biologiska föräldrar studeras också alla barn som var folkbokförda med två föräldrar i slutet av år 2015 och folkbokföringen för dessa barn och föräldrar följs sedan upp under perioden 2014–2017. För dessa barn studeras också om andelen separationer riskerar att överskattas mer i vissa grupper än andra.

Rapporten avslutas med en diskussion av resultaten och ett resonemang om det finns motiv för att förändra hur separationer mellan föräldrar mäts i Barn- och familjestatistiken.

Uppföljning av barn födda 1998

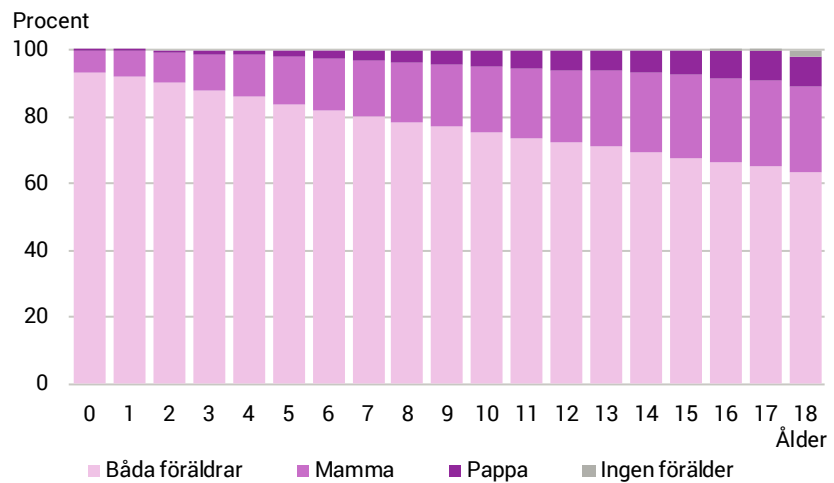
I detta kapitel studeras barns och deras biologiska föräldrars folkbokföring under barnets uppväxt för barn födda 1998. Här ingår de barn som varit folkbokförda i Sverige vid varje årsskifte från 0 till 18 års ålder, dvs åren 1998–2016. Båda biologiska föräldrar ska vara kända och även de vara folkbokförda i Sverige varje år. I Barn- och familjestatistiken likställs adoptivföräldrar med biologiska föräldrar. Här ingår dock inte barn med adoptivföräldrar, eftersom det är mycket få barn som adopteras samma år som de föds. Barn som är folkbokförda utan någon biologisk förälder före 16 års ålder är också exkluderade. Totalt studeras drygt 78 000 barn av de drygt 89 000 barn födda 1998 som var folkbokförda i Sverige i slutet av år 1998. De vanligaste skälen till att ett barn exkluderas är att barnet har emigrerat tillsammans med en eller båda sina föräldrar eller att en förälder har avlidit.

Barns folkbokföring vid olika åldrar

I SCB:s barn- och familjestatistik redovisas årligen uppgifter om barns familjeförhållanden. Denna redovisning avser vilken eller vilka föräldrar eller andra personer i förälders ställe som barnet är folkbokförd med vid ett specifikt årsskifte. Statistiken visar att de flesta barn bor med båda sina föräldrar, men att andelen som bor med båda föräldrar minskar med barnets ålder allteftersom fler barn har varit med om att deras föräldrar har flyttat isär eller, för ett mindre antal barn, att en förälder har avlidit. Andelen 17-åringar som bor med båda sina föräldrar brukar i Barn- och familjestatistiken användas som en uppskattning av hur stor andel av barnen som växer upp med sammanboende föräldrar.

I diagram 1 visas vem eller vilka föräldrar barn födda 1998 var folkbokförda med vid olika åldrar. Av de drygt 78 000 barn som kan följas från 0 år till och med 18 års ålder var 93 procent folkbokförda med båda sina biologiska föräldrar vid 0 års ålder medan 62 procent var det vid 18 års ålder. Andelen barn som är folkbokförda med en av föräldrarna ökar på motsvarande sätt med barnens ålder. I diagrammet märks också en mindre andel av 18-åringarna som har flyttat hemifrån, knappt 2 procent.

Diagram 1
Barn födda 1998 efter vilken/vilka föräldrar de är folkbokförda med vid olika åldrar

Barns folkbokföring under hela uppväxten

I diagram 1 visades barnens situation vid varje ålder utan hänsyn till barnets folkbokföring tidigare eller senare. Ett barn som exempelvis vid 8 års ålder var folkbokförd med sin mamma kan ha upplevt en separation mellan föräldrarna under det senaste året, någon gång tidigare eller aldrig varit folkbokförd tillsammans med båda föräldrar. Genom att som i denna rapport studera barns och föräldrars folkbokföring över tid får vi en delvis annorlunda bild av barnens familjeförhållanden under uppväxten. Här följs barn från 0–18 års ålder, eller under 19 på varandra följande årsskiften, vilket innebär att det finns 19 observationer för varje barn. För varje år studeras om barnet är folkbokfört med en eller båda sina föräldrar¹. Barnets folkbokföringssituation kan vara densamma vid varje årsskifte eller förändras vid ett eller flera tillfällen under uppväxten.

Genom information om barns och föräldrars folkbokföring under uppväxten har barnen sedan delats in i fem grupper, vilket visas i tabell 1. Här har barnen grupperats beroende på om de varit med om att föräldrarna har flyttat isär eller inte och om de varit folkbokförda med en eller båda föräldrar. Vanligast är att ha varit folkbokförd med båda föräldrar under hela uppväxten. Detta gäller för 59 procent av barnen födda 1998. Näst vanligast är att ha varit folkbokförd med båda föräldrar från 0 års ålder och att föräldrarna sedan har flyttat isär någon gång under barnets uppväxt. Det gäller 30 procent. Övriga 11 procent av barnen har varit folkbokförda med en förälder under hela uppväxten, varit folkbokförda först med en förälder och därefter med båda föräldrar resten av uppväxten eller varit folkbokförda med båda föräldrar under flera separata perioder.

¹ Eller om de har flyttat hemifrån vid 16–18 års ålder.

Tabell 1
Folkbokföring med en eller båda föräldrar under 0–18 års ålder för barn födda 1998

	Procent
Med båda föräldrar hela uppväxten	59
Först med båda föräldrar, sedan med en förälder	30
Med en förälder hela uppväxten	3
Först med en förälder, sedan med båda föräldrar	2
Med båda föräldrar under minst två separata perioder	6
Summa	100
Antal	78 415

Inom dessa fem grupper kan barns och föräldrars folkbokföring se olika ut under uppväxten. Nedan ges exempel för respektive grupp och beskrivs vilken av föräldrarna barnet är folkbokfört med, om de inte är folkbokförda med båda föräldrar.

Med båda föräldrar hela uppväxten

I diagram 2 visas exempel på hur folkbokföringen kan se ut under uppväxten för barn i gruppen som varit folkbokförda med båda föräldrar under hela sin uppväxt. I diagrammet redovisas folkbokföringen för 10 barn och varje rad motsvarar ett enskilt barn. För de barn som varit folkbokförda med båda föräldrar hela uppväxten är de 10 exemplen i stort sett likadana, eftersom kriteriet för att ingå i denna grupp är att barnen är folkbokförda med båda föräldrar under hela uppväxten. Barn A7 skiljer sig åt från de andra genom att det vid det sista årsskiftet inte är folkbokförd med någon av sina föräldrar och alltså har flyttat hemifrån.

Diagram 2
Exempel på folkbokföring under uppväxten för gruppen Med båda föräldrar hela uppväxten

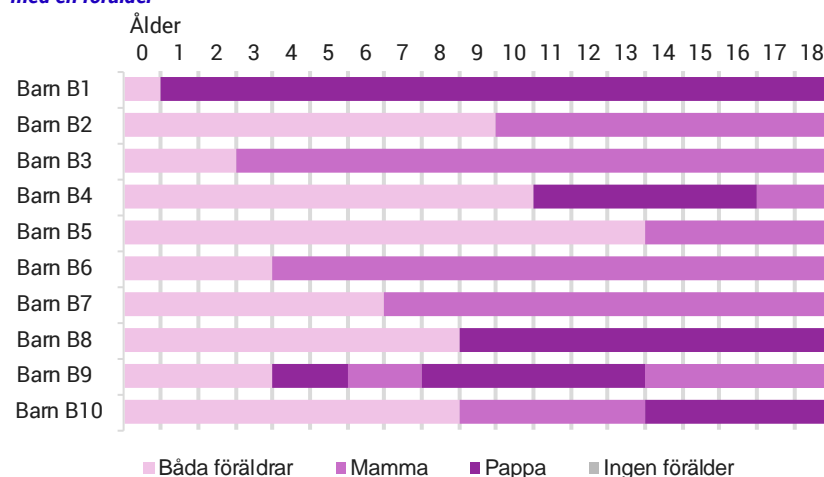

Först med båda föräldrar, sedan med en förälder

I diagram 3 visas exempel på hur folkbokföringen kan se ut för de 30 procent av barnen vars föräldrar flyttar isär och där barnen därefter är folkbokförda med en av sina föräldrar. Dessa barn kan efter isärflyttningen vara folkbokförda med sin mamma eller sin pappa under resten av uppväxten eller så kan folkbokföringen växla mellan föräldrarna under åren efter att föräldrarna flyttade isär. Det första barnet, barn B1, har vid det första årsskiftet varit folkbokförd med båda föräldrar och därefter med sin pappa resten av uppväxten. Barn B2 har efter 10

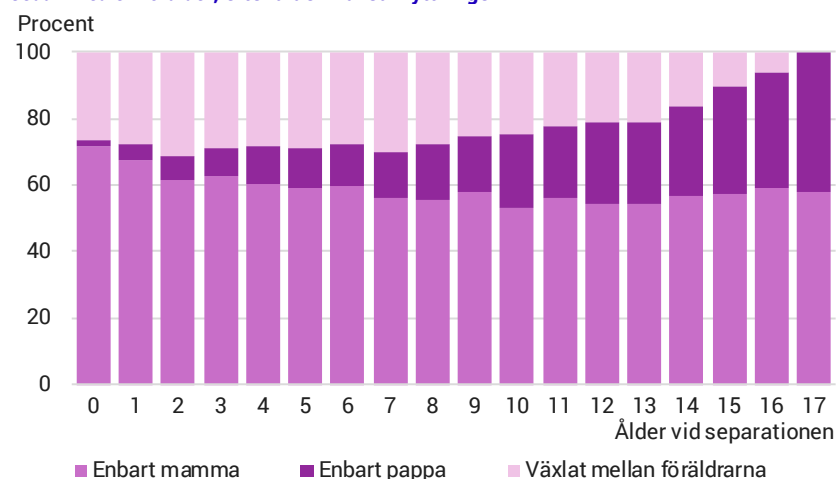
årsskiften med båda föräldrar varit folkbokförd med sin mamma medan barn B9 har växlat folkbokföring mellan mamman och pappan vid flera tillfällen. Att omväxlande vara folkbokförd med sin mamma och med sin pappa ska dock inte förväxlas med växelvis boende, där barnet bor lika mycket hos vardera förälder. Detta finns, som nämnts tidigare, inte information om i SCB:s registerstatistik.

Diagram 3
Exempel på folkbokföring under uppväxten för gruppen *Först med båda föräldrar, sedan med en förälder*

Vanligast är att vara folkbokförd med sin mamma samtliga år efter att föräldrarna flyttat isär, det gäller 60 procent av barnen i denna grupp, medan 24 procent av barnen har växlat folkbokföring mellan mamman och pappan och 16 procent enbart har varit folkbokförda med sin pappa efter isärflyttningen. Andelen som enbart varit folkbokförd med sin mamma är högre för de barn som var med om att föräldrarna flyttat isär vid 0 eller 1 års ålder jämfört med barnen vars föräldrar flyttat isär senare, se diagram 4. Att vara folkbokförd enbart med sin pappa är vanligare ju äldre barnet var vid isärflyttningen medan det är mindre vanligt att växla folkbokföring mellan föräldrarna för de barn som var äldre när föräldrarna flyttade isär. För de som var 17 år när föräldrarna flyttade isär är det inte möjligt att växla folkbokföring eftersom de bara följs upp vid ett efterföljande årsskifte.

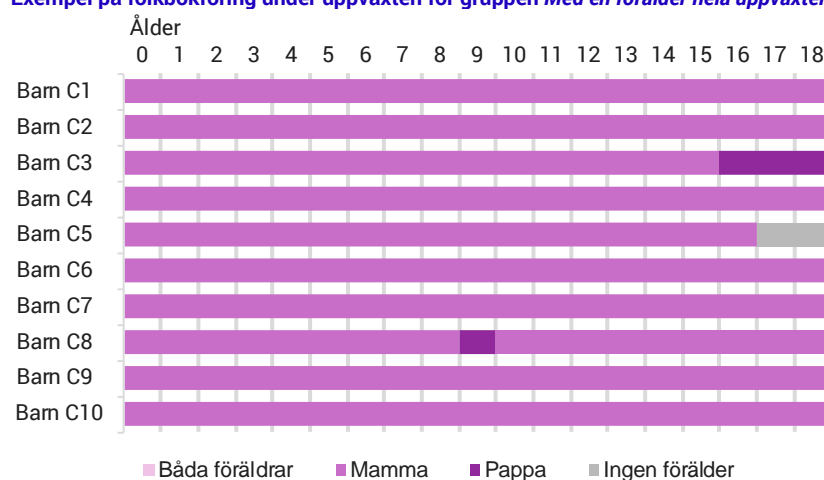
Diagram 4
Folkbokföring efter att föräldrarna flyttat isär för barn i gruppen *Först med båda föräldrar, sedan med en förälder*, efter ålder vid isärflyttningen

Med en förälder hela uppväxten

I diagram 5 visas exempel på folkbokföring under uppväxten för de 3 procent av barnen som aldrig är folkbokförda med båda föräldrar på motsvarande sätt som för tidigare grupper. De kan, liksom barnen i gruppen *Först med båda föräldrar, sedan med en förälder* vara folkbokförda omväxlande med sin mamma och sin pappa. Det gäller barn C3 och C8 i exemplet i diagram 5. De flesta av dessa barn är dock endast folkbokförda med sin mamma under uppväxten. Knappt vart femte barn i denna grupp har vid åtminstone ett årsskifte under uppväxten varit folkbokförda med sin pappa. Ofta rör det sig om något eller några årsskiften. Att vara folkbokförd med sin pappa är vanligare ju äldre barnet är. Vid 0 års ålder är 1 procent av barnen i denna grupp folkbokförda med sin pappa medan det gäller 10 procent vid 16–18 års ålder.

Diagram 5
Exempel på folkbokföring under uppväxten för gruppen *Med en förälder hela uppväxten*

Först med en förälder, sedan med båda föräldrar

2 procent av barnen har föräldrar som inte var folkbokförda tillsammans året barnet föddes men har senare flyttat ihop och därefter varit folkbokförda tillsammans under resten av barnets uppväxt. Hur många år barnen är folkbokförda med en förälder kan variera. Barn D1 i exemplet i diagram 6 har först varit folkbokförd 2 årsskiften med sin mamma och därefter med båda föräldrar, medan barn D5 och D9 har varit folkbokförda med sin mamma vid 9 respektive 11 årsskiften innan föräldrarna är folkbokförda tillsammans. I regel har barnen i denna grupp varit folkbokförda med sin mamma under sina första år, det förekommer endast enstaka fall av barn som varit folkbokförda med sin pappa. Det är möjligt att föräldrarna har bott ihop under hela barnets uppväxt, men av någon anledning inte varit folkbokförda tillsammans vid barnets födelse. Något som kan tyda på att det kan vara fallet är att det är vanligt att föräldrarna har folkbokfört sig tillsammans efter en kortare tid. För drygt hälften av barnen har det skett när de var 1 eller 2 år, men det förekommer också fall där det dröjer tills att barnet är i tonåren.

Barnen som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder kan ha varit med om att deras föräldrar har separerat, men senare blivit ett par igen och flyttat ihop. Men det är också möjligt att en del av dessa observerade isärflyttningar inte är separationer utan att föräldrarna av någon annan anledning är folkbokförda isär under en period. I tabell 2 redovisas barnen i denna grupp uppdelade efter antalet isärflyttningar mellan föräldrarna som observerats och efter om barnen är folkbokförda med en eller båda föräldrar i slutet av uppväxten. Ofta rör det sig om en isärflyttning, och att föräldrarna efter en tid flyttat ihop igen och därefter varit folkbokförda tillsammans under resten av barnets uppväxt. Detta gäller för närmare hälften av barnen. Näst vanligast är att föräldrarna har flyttat isär två gånger och att barnet därefter varit folkbokfört med en av föräldrarna under resten av uppväxten. För en mindre andel av barnen har flera ihop- och isärflyttningar observerats.

Tabell 2
Antal isärflyttningar mellan föräldrar och barnets folkbokföring i slutet av uppväxten för barn i gruppen *Med båda föräldrar under minst två separata perioder*

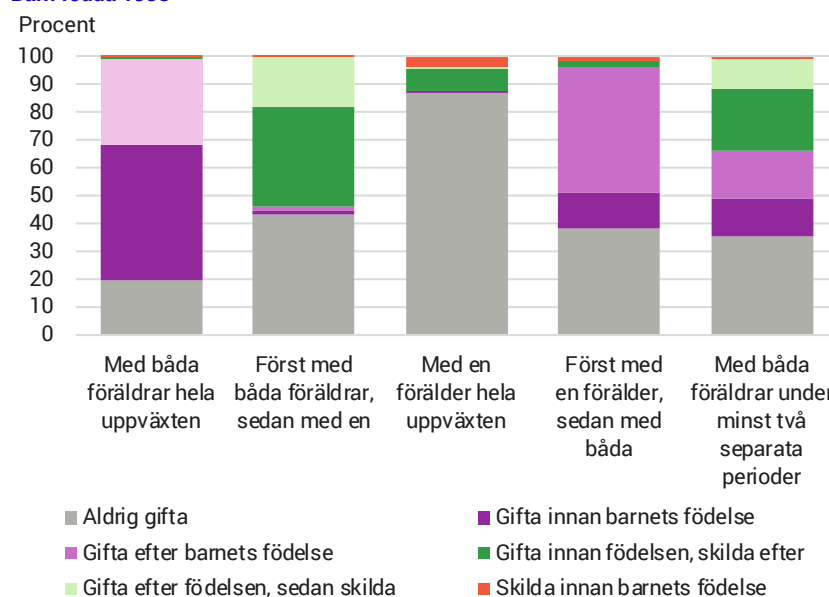
	Procent
1 isärflyttning, med båda föräldrar i slutet av uppväxten	47
2+ isärflyttningar, med båda föräldrar i slutet av uppväxten	6
2 isärflyttningar, med en förälder i slutet av uppväxten	42
3+ isärflyttningar, med en förälder i slutet av uppväxten	5
Summa	100
Antal	5 032

Kvalitet på statistik över barns boende med en eller båda föräldrar

I föregående avsnitt delades barn födda 1998 upp i fem grupper utifrån barnens och deras biologiska föräldrars folkbokföring under uppväxten. I detta avsnitt används uppgift om föräldrarnas civilstånd för att få en uppfattning om hur väl barnets familjesituation enligt folkbokföringen stämmer överens med verkliga förhållanden för var och en av dessa fem grupper.

Av samtliga 78 000 barn som följs har ungefär två tredjedelar föräldrar som någon gång har varit gifta. Tre av fyra av dessa barn har föräldrar som fortfarande är gifta när barnet är 18 år medan en fjärdedel har skilda föräldrar. I diagram 8 visas föräldrarnas civilstånd och eventuella civilståndsändringar både innan barnet föddes och under barnets uppväxt för de fem olika grupperna av folkbokföring. Beroende på vilken grupp barnet tillhör varierar det vilket eller vilka civilstånd för föräldrarna som kan anses stämma överens med barnets familjesituation.

Diagram 8
Föräldrars civilståndsändringar i relation till barnets födelse för olika grupper av barn. Barn födda 1998

Med båda föräldrar hela uppväxten

Andelen med föräldrar som gift sig är högst i gruppen barn som har varit folkbokförda med båda sina föräldrar under hela uppväxten, cirka 80 procent. Eftersom barnen i denna grupp har föräldrar som inte har flyttat isär kan man för denna grupp förvänta sig att de föräldrar som gift sig också förblir gifta under hela barnets uppväxt. Det stämmer i de allra flesta fall, men för ett mindre antal barn i denna grupp finns det tecken på att folkbokföringen inte stämmer överens med barnets faktiska familjeförhållanden. Av barnen som varit folkbokförda med båda föräldrar under hela uppväxten och vars föräldrar gift sig har knappt 1 procent föräldrar som har skilt sig under deras uppväxt. Totalt gäller det cirka 300 barn. För dessa barn har föräldrarnas skilsmässa i många fall skett i slutet av barnets uppväxt, vanligast är att föräldrarna skilt sig det år barnet fyllde 18 år. Det är möjligt att föräldrarna faktiskt har flyttat isär innan eller i samband med skilsmässan, men folkbokför sig isär först efter barnet fyller

18 år. Här kan det alltså röra sig om en viss underskattning av separationer mellan föräldrar.

Först med båda föräldrar, sedan med en förälder

För barnen vars föräldrar har flyttat isär en gång och därefter inte flyttat ihop kan man förvänta sig att föräldrarna antingen aldrig har gift sig eller att de är skilda i slutet av barnens uppväxt. I denna grupp har drygt hälften föräldrar som har gift sig och oftast finns då också uppgift om en skilsmässa, vilket visas i diagram 8. Av barnen med föräldrar som gift sig är det 5 procent, omkring 650 barn, som har föräldrar som fortfarande var gifta när barnet var 18 år. Av dessa cirka 650 barn var nästan hälften med om att deras föräldrar flyttade isär när de var 17 år. Därmed har föräldrarna ofta inte haft så lång tid på sig att skilja sig. Föräldrar med barn under 18 år har sex månaders betänketid innan en skilsmässa kan gå igenom, vilket ofta innebär att en skilsmässa sker efter att föräldrarna flyttat isär. Följs föräldrarnas civilståndsförändringar upp ytterligare ett år, till och med det år barnet fyller 19 år, har antalet barn vars föräldrar inte skilt sig minskat med nästan en tredjedel. Totalt är det då cirka 450 barn vars föräldrar flyttat isär men som inte har skilt sig. Att föräldrarna flyttar isär utan att skilja sig kan tyda på en överskattning av separationer mellan föräldrar.

Med en förälder under hela uppväxten

Även för barnen som har varit folkbokförda med en av sina föräldrar under hela sin uppväxt kan man förvänta sig att föräldrarna antingen aldrig har gift sig eller är skilda i slutet av barnens uppväxt. De flesta barnen i denna grupp, 87 procent, har föräldrar som inte har gift sig, se diagram 8. I de fall föräldrarna har gift sig har de oftast även skilt sig. Mindre än en av tio av barnen vars föräldrar gift sig har föräldrar som fortfarande är gifta när barnet är 18 år. Eftersom detta är en liten grupp och det dessutom är ovanligt att föräldrarna har gift sig rör det sig här om mycket få barn, endast ett 20-tal, med föräldrar som fortfarande är gifta. I de fall föräldrarna har skilt sig är det vanligare att skilsmässan har skett efter att barnet föddes än innan. Ofta har föräldrarna skilt sig samma år som barnet föddes eller året därpå. Första mättidpunkten för barnet och föräldrarna är i slutet av året barnet föddes och har föräldrarna separerat i nära anslutning till barnets födelse kan detta ha skett innan denna tidpunkt. Detta gör att vi kan anta att folkbokföringen i stort sett speglar verkligheten även för denna grupp.

Först med en förälder, sedan med båda föräldrar

Barnen som först varit folkbokförda med en förälder och därefter med båda har, liksom de barn som varit folkbokförda med båda föräldrar under hela uppväxten, i stor utsträckning föräldrar som någon gång gift sig. Omkring 60 procent av barnen i denna grupp har föräldrar som gift sig. Till skillnad från den tidigare gruppen har dessa barn dock i högre grad föräldrar som gift sig efter att barnet föddes. Jämförs tidpunkten för giftermålet med den tidpunkt barnet för första gången var folkbokförd med båda sina föräldrar märks att föräldrarna i de flesta fall gift sig i samband med, eller efter, att de flyttade ihop. Detta kan tyda på att föräldrarna inte var ett par under barnets första år, eller att de var ett nytt par utan gemensam bostad. Det är förstas också möjligt att föräldrarna, trots att de inte varit folkbokförda tillsammans under hela barnets uppväxt, ändå har bott ihop hela tiden. Detta kan vara särskilt troligt i de fall föräldrarna var gifta innan de folkbokförde sig tillsammans. Eftersom dessa barn har föräldrar som inte har flyttat isär kan man förvänta sig att de barn vars föräldrar har gift sig fortsatt är gifta när barnet är 18 år. Jämfört med barnen som varit folkbokförda med båda föräldrar hela uppväxten har barnen vars föräldrar flyttat ihop under barnets uppväxt oftare föräldrar som har skilt sig. Totalt gäller det 4 procent av

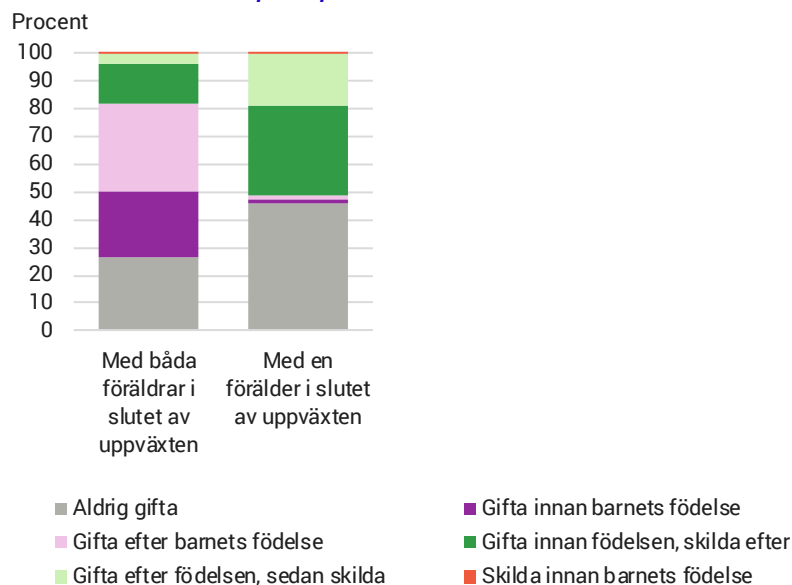
dessa barn jämfört med mindre än 1 procent av barnen som varit folkbokförda med båda föräldrar under hela uppväxten. Eftersom detta är en liten grupp rör det sig här endast om ett 50-tal barn vilket gör det svårt att göra närmare analyser av dem.

Med båda föräldrar under minst två separata perioder

I gruppen barn som varit folkbokförda med båda sina föräldrar under minst två separata perioder har barnets föräldrar både flyttat isär minst en gång och flyttat ihop minst en gång. För denna grupp är det därmed mindre tydligt vilket eller vilka civilstånd föräldrarna ska ha för att det ska anses stämma överens med barnens faktiska familjesituation jämfört med de övriga fyra grupperna.

I denna grupp har ungefär två av tre barn föräldrar som har gift sig, vilket visas i diagram 8. Det är ungefär lika vanligt att föräldrarna fortfarande var gifta när barnet var 18 år som att föräldrarna har skilt sig under barnets uppväxt. Detta stämmer i stort sett överens med den bild som beskrivits tidigare där drygt hälften av barnen var folkbokförda med båda föräldrar i slutet av uppväxten och knappt hälften med en förälder. Om barnen som var folkbokförda med båda föräldrar respektive en förälder i slutet av uppväxten studeras separat märks tydliga skillnader, se diagram 9. Barnen som var folkbokförda med båda föräldrar i slutet av uppväxten har i högre grad föräldrar som någon gång gift sig och en majoritet har också föräldrar som fortfarande var gifta när barnet var 18 år. Nära 20 procent av dessa barn har dock föräldrar som har skilt sig. Det är en betydligt högre andel jämfört med de barn som varit folkbokförda med båda föräldrar under hela uppväxten eller vars föräldrar flyttat ihop under barnets uppväxt. Av barnen som är folkbokförda med en förälder i slutet av uppväxten har de allra flesta föräldrar som inte har gift sig eller som har skilt sig. Endast ett par procent av barnen har föräldrar som fortfarande är gifta. Denna grupp liknar därmed i hög grad barnen vars föräldrar flyttat isär en gång och därefter inte flyttat ihop igen.

Diagram 9
Föräldrars civilståndsändringar i relation till barnets födelse för barn i gruppen *Med båda föräldrar under minst två separata perioder*

Total kvalitet på statistik över barns familjesituation

Sammanfattningsvis visar uppgifterna om föräldrarnas civilstånd och civilståndsändringar tecken på att folkbokföringen för de flesta barn troligtvis stämmer överens med deras faktiska familjesituation.

För barn i gruppen *Med båda föräldrar under minst två separata perioder* finns det dock tecken på att det kan finnas en betydande överskattning av antalet separationer. Detta studeras närmare i nästa avsnitt.

Kvalitet på statistik över föräldraseparationer

I detta avsnitt undersöks kvaliteten på statistiken över föräldraseparationer närmare. Till skillnad från tidigare, där barnen födda 1998 följts under hela uppväxten, studeras här framförallt tiden kring föräldrarnas isärflyttning. I föregående kapitel visades att det i huvudsak är i gruppen barn som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder som antalet separationer riskerar att överskattas. Det är därför i huvudsak denna grupp som studeras här, i jämförelse med barnen vars föräldrar flyttat isär en gång och inte flyttat ihop igen.

Antal barn och antal isärflyttningar

Barnen som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder utgör 6 procent av alla barn födda 1998 som kan följas under hela sin uppväxt. Sett som andel av barnen vars föräldrar någon gång har flyttat isär utgör de en större andel, 18 procent. Dessa barn kan vara med om att deras föräldrar flyttar isär flera gånger under uppväxten och de utgör därmed en ännu större andel av det totala antalet isärflyttningar, 25 procent. Det har tidigare visats att det är det möjligt att en del av dessa isärflyttningar inte är faktiska separationer och eftersom de utgör en relativt stor andel av det totala antalet isärflyttningar mellan föräldrar kan alltså det totala antalet separationer påverkas betydligt om så skulle vara fallet.

Tabell 3
Antal barn och antal isärflyttningar för barn vars föräldrar flyttat isär. Barn födda 1998

	Barn		Isärflyttningar		Antal isärflyttningar per barn
	Antal	Andel	Antal	Andel	
Först med båda föräldrar, sedan med en förälder	23 536	82	23 536	75	1,0
Med båda föräldrar under minst två separata perioder	5 032	18	8 048	25	1,6
Summa	28 568	100	31 584	100	1,1

Barnen som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder har i snitt varit med om att deras föräldrar flyttat isär 1,6 gånger under uppväxten. Ett enkelt sätt att försöka uppskatta överskattningen av antalet separationer är att anta att ett barn endast kan vara med om att deras biologiska föräldrar separerar en gång. Istället för att räkna det totala antalet isärflyttningar, närmare 31 600, skulle då istället antalet barn räknas, knappt 28 600. Detta skulle tyda på att antalet separationer överskattas med ungefär 10 procent.

I gruppen barn som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder är det, som visats tidigare, ungefär hälften som är folkbokförda med båda föräldrar under slutet av uppväxten. Skulle dessa barn antas inte ha varit med om någon separation alls, skulle antalet separationer kunna vara ytterligare lägre, knappt 26 000. Detta antagande skulle tyda på en överskattning av antalet separationer med omkring 20 procent.

Båda dessa beräkningar är väldigt förenklade och innebär troligtvis att en del faktiska separationer tolkas som överskattningar. För att få en bättre uppfattning om en del av isärflyttningarna kan antas vara något annat än separationer behöver hänsyn tas till mer än bara antalet isärflyttningar och huruvida föräldrarna vid ett senare tillfälle åter finns folkbokförda tillsammans. Detta görs här genom att som i föregående kapitel studera föräldrarnas civilståndsändringar och genom att ta hänsyn till hur lång tid föräldrarna är folkbokförda isär innan flyttar ihop igen.

Skilsmässa i samband med isärflyttningen

I föregående kapitel jämfördes föräldrars civilstånd och civilståndsändringar som ett sätt att uppskatta kvaliteten på folkbokföringsuppgifterna. I de fall föräldrarna har gift sig och flyttat isär kan vi studera om en skilsmässa skett i anslutning till isärflyttningen. Till skillnad från jämförelsen med föräldrars civilståndsändringar under barnets uppväxt studeras här antalet separationer istället för antalet barn, vilket innebär att barn vars föräldrar flyttar isär mer än en gång förekommer flera gånger. Här är också uppföljningen endast till och med året efter det år föräldrarna flyttar isär och andelen vars föräldrar skilt sig är därför lägre än i avsnittet *Först med båda föräldrar, sedan med en förälder*.

För barnen som varit folkbokförda först med båda föräldrar och sedan en förälder såg vi tidigare att 5 procent av alla barn med gifta föräldrar hade föräldrar som fortfarande var gifta i slutet av barnets uppväxt. När vi studerar skilsmässor i förhållande till när isärflyttningen skett för samma grupp, se tabell 4, var drygt 10 procent av föräldrarna fortfarande gifta ett år efter isärflyttningen. För de isärflyttningar som skett för barn som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder är det betydligt oftare föräldrarna fortfarande var gifta ett år efteråt, 45 procent. Detta kan vara tecken på att dessa isärflyttningar inte alltid är separationer. Det är också vanligare att föräldrarna skilt sig innan de flyttade isär i gruppen där föräldrarna varit folkbokförda tillsammans i flera perioder.

När gruppen delas in efter om föräldrarna senare flyttar ihop eller ej märks att en skilsmässa innan isärflyttningen är det vanligaste fallet när föräldrarna inte flyttar ihop medan att föräldrarna fortfarande är gifta är vanligast i de fall föräldrarna senare flyttar ihop. Ingen av grupperna är därmed lik gruppen barn som varit folkbokförda först med båda föräldrar och sedan en förälder, där det är vanligast att föräldrarna skilt sig samma år de flyttade isär eller året därpå. I de fall där föräldrarna inte flyttar ihop igen kan man misstänka att en separation har skett tidigare eftersom det är vanligt att skilsmässan har skett innan föräldrarna flyttade isär. I dessa fall har föräldrarna vid minst ett tidigare tillfälle flyttat isär och det är möjligt att skilsmässan har skett i samband med den isärflyttningen. I de fall föräldrarna åter har flyttat ihop finns istället en misstanke om att en separation inte har skett, eftersom det är vanligt att föräldrarna inte har skilt sig. Här är det förstås också möjligt att föräldrarna faktiskt har separerat, men att de därefter blivit ett par igen innan de hunnit ansöka om skilsmässa eller innan skilsmässan gått igenom.

Tabell 4
Skilsmässa i relation till att föräldrarna flyttade isär för olika grupper. Isärflyttningar för barn födda 1998 vars föräldrar varit gifta.

	Först med båda föräldrar, sedan med en förälder	Med båda föräldrar under minst två separata perioder		
		Totalt	Därav:	
			Föräldrarna inte ihop senare	Föräldrarna ihop senare
Skilda innan isärflyttningen	6	21	47	10
Skilda samma år som isärflyttningen	37	13	19	11
Skilda året efter isärflyttningen	46	21	24	20
Fortfarande gifta året efter isärflyttningen	11	45	10	59
Summa	100	100	100	100
Antal	13 327	4 426	1 252	3 174

Att det är betydligt vanligare att föräldrarna fortfarande är gifta ett år efter att de flyttade isär i gruppen barn vars föräldrar senare är folkbokförda tillsammans innebär att uppgift om civilståndsåändringar möjligtvis skulle kunna användas för att urskilja om föräldrarna har separerat eller flyttat isär av något annat skäl än på grund av en separation. Detta skulle dock endast kunna användas för de drygt hälften av barnen vars föräldrar gift sig. I tabell 4 redovisades andelen som skilt sig i olika grupper. Om vi istället vänder på perspektivet och tittar på samtliga fall där föräldrarna gift sig men inte var skilda ett år efter isärflyttningen utgörs närmare hälften av fallen av barn i gruppen som först varit folkbokförda med båda föräldrar och sedan med en förälder. För denna grupp har vi gjort bedömningen att folkbokföringen stämmer relativt väl med verkligheten och ett krav på förekomst av skilsmässa senast ett år efter året föräldrarna flyttade isär skulle för denna grupp sannolikt innebära en underskattning av antalet separationer.

Tid till att föräldrarna flyttar ihop igen

Av de cirka 8 000 isärflyttningar som förekommer i gruppen barn som varit folkbokförda med båda föräldrar under minst två separata perioder har cirka 5 700 isärflyttningar följts av att föräldrarna var folkbokförda tillsammans vid ett senare tillfälle. För dessa fall kan vi studera hur lång tid föräldrarna var folkbokförda isär innan de flyttade ihop igen, vilket redovisas i tabell 5. Ofta rör det sig om en kortare period, i knappt hälften av fallen är det endast ett årsskifte mellan isärflyttningen och att föräldrarna återigen är folkbokförda tillsammans.

Tabell 5
Tid sedan isärflyttning och att barnet återigen är folkbokfört med båda föräldrar

	Procent
1 årsskifte	47
2 årsskiften	20
3 årsskiften	11
4 årsskiften	7
5 årsskiften	4
6-9 årsskiften	8
10-17 årsskiften	4
Summa	100
Totalt antal isärflyttningar som följs av att föräldrarna är folkbokförda tillsammans	5 731

Om föräldrarna flyttar isär och sedan flyttar ihop igen efter en kortare period skulle det kunna röra sig om isärflyttningar som inte är separationer. Ett sätt att öka kvaliteten i separationsmättet skulle då kunna vara att inte enbart mäta barns och föräldrars folkbokföring vid två årsskiften utan också följa upp folkbokföringen vid ytterligare ett tillfälle. Hur långt efter denna uppföljning skulle kunna göras hänger samman med hur stor förbättringen i statistikens kvalitet skulle bli och med tiden från referens tidpunkten till publicering. Skulle kvaliteten i separationsmättet förbättras betydligt skulle det kunna vara motiverat att senarelägga publiceringen av statistiken och därmed ha en sämre aktualitet. I dagsläget publiceras huvuddelen av Barn- och familjestatistiken, inklusive statistik om föräldrareparationer, i juni året efter referensåret. När registret som Barn- och familjestatistiken bygger på tas fram används uppgifter från 31 mars året efter referensåret för att bland annat komplettera med uppgift om far för nyfödda barn. Att använda uppgift om föräldrars folkbokföring den 31 mars året efter isärflyttningen skulle därmed inte påverka när i tiden statistiken skulle publiceras. Barn- och familjestatistiken kompletteras också i efterhand med information om familjens ekonomiska förhållanden. Dessa uppgifter finns tillgängliga ungefär ett år efter referensårets slut och publiceras i april två år efter referensåret. Att även vänta med att publicera statistiken över föräldrareparationer till denna tidpunkt skulle innebära att föräldrarnas folkbokföring skulle kunna följas upp den 31 december året efter isärflyttningen. Detta kan möjligtvis också ses som en rimlig tid, om det skulle bli en tydlig kvalitetsförbättring i statistiken. I tabell 6 redovisas hur antalet separationer skulle påverkas om barn och föräldrar följs upp 31 mars respektive året efter separationsåret. I de fall där föräldrarna åter var folkbokförda tillsammans vid respektive uppföljningstidpunkt har det här räknats som att det inte har skett en separation. Detta skulle ge en minskning av antalet separationer med 3 respektive 9 procent.

Tabell 6
Jämförelse antal separationer för barn födda 1998 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december året efter isärflyttningen

	Antal separationer	Förändring i procent
Nuvarande beräkningsmetod	31 584	–
Uppföljning 31 mars året efter	30 639	-3
Uppföljning 31 december året efter	28 874	-9

Olika typer av isär- och ihopflyttningar

Att föräldrarna flyttar ihop efter en kortare tid, här mätt som innan den 31 mars respektive 31 december året efter isärflyttningen, kan innebära att det inte rör sig om en separation utan att föräldrarna av andra skäl är folkbokförda isär under en period. I detta avsnitt studeras de isärflyttningar som följts av att föräldrarna är folkbokförda tillsammans igen vid någon av dessa tidpunkter.

För att få en uppfattning om ifall föräldrarna varit folkbokförda isär av en annan anledning än en separation studeras här barnets och föräldrarnas folkbokföringsändringar. När föräldrarnas folkbokföring jämförs vid årsskiftet före isärflyttningen, efter isärflyttningen och vid uppföljningstillfället (31 mars eller 31 december) kan olika typer av flyttar identifieras. Dessa redovisas i tabell 7. Beroende på hur föräldrarna har flyttat mellan dessa tre tillfällen kan man tolka isärflyttningen som en mer eller mindre sannolik separation. Den vanligaste situationen, som gäller för omkring hälften av fallen, är att en förälder flyttar från bostaden och sedan återvänder till samma bostad. Detta är en situation där isärflyttningen kan tolkas som en faktisk separation, men där föräldrarna ångrar separationen efter en kortare tid och flyttar ihop igen. I omkring tre av fyra fall har den förälder som lämnat bostaden flyttat inom kommunen. Det är samma andel som för de föräldrar som flyttat isär och inte flyttat ihop igen vid uppföljningstillfället.

Tabell 7
Olika flyttvarianter när föräldrarna åter är folkbokförda tillsammans vid uppföljning 31 mars respektive 31 december året efter isärflyttningen. Återflyttningar för barn födda 1998

	Uppföljning 31 mars	Uppföljning 31 dec.
En förälder flyttar från bostaden och flyttar sedan tillbaka	56	50
En förälder flyttar till en ny bostad, den andra föräldern flyttar efter	18	14
En förälder flyttar till en bostad, sedan till en annan, den andra föräldern flyttar efter	7	16
Båda föräldrar flyttar till varsin bostad, den ena förälder flyttar sedan till den andra	17	13
Båda föräldrar flyttar till varsin bostad och flyttar sedan ihop i en ny bostad	3	7
Summa	100	100
Antal	945	2 710

Ett typfall på en situation där isärflyttningen skulle kunna tolkas som något annat än en separation är om en av föräldrarna flyttar till en ny bostad och den andra föräldern ansluter till den bostaden vid ett senare tillfälle. Det här skulle

kunna vara fallet om en del av familjen flyttar tidigare eller senare på grund av arbete eller skola eller att det på grund av fel i folkbokföringen inte är alla i familjen som flyttar samtidigt. Att en förälder flyttar tidigare och den andra flyttar efter kan vara mer sannolikt om familjen byter bostadsort. För denna typ av flytt är det vanligare att flytten går över en kommungräns, jämfört med de fall där en förälder lämnat bostaden och sedan återvänt. I en tredjedel av fallen har en förälder först bytt kommun och den andra sedan flyttat efter. Totalt utgör denna typ av flyttningar 18 respektive 14 procent av de isärflyttningar som följts av att föräldrarna åter flyttat ihop vid uppföljningarna den 31 mars respektive 31 december året efter att föräldrarna flyttade isär.

Även fall där en förälder flyttar till en bostad och sedan till en annan och där den andra föräldern sedan anslutit vid uppföljningstillfället skulle kunna tolkas på liknande sätt. Skillnaden här skulle då vara att den förälder som flyttar först bor i en tillfällig bostad i väntan på den övriga familjen, eller i väntan på en mer permanent bostad. Den här tolkningen är möjligtvis mer trolig om familjen flyttar en längre sträcka, och det är också i denna grupp som det är vanligast att ha flyttat till en annan kommun, det gäller för närmare 40 procent. När dessa fall studeras mer i detalj är det dock mindre än hälften som, utifrån uppgift om kommun och fastighet vid olika tidpunkter, kan tolkas som att en förälder flyttar före och den andra efter. Ett exempel på när flytten snarare kan tolkas som en separation följt av en flytt ihop kan vara när en förälder flyttar till en annan kommun och familjen sedan flyttar ihop i en tredje kommun.

De två återstående flyttkombinationerna som redovisas i tabell 7 är att båda föräldrar flyttar till varsin bostad och den ena föräldern sedan flyttar till den andra respektive att båda flyttar till varsin bostad och de därefter flyttar ihop i ny bostad. I dessa grupper förekommer det fall som tyder på att en förälder flyttar före och den andra sedan flyttar efter, men det vanligaste är flyttar som kan tolkas som en separation (exempelvis fall där mamman och pappan flyttar till varsin ny kommun och sedan möts igen i ytterligare en annan kommun).

Studeras föräldrarnas civilståndsåändringar för de olika grupperna av flyttningar är det i princip ingen skillnad mellan dem. Omkring 70 procent av de som gift sig var fortfarande gifta 31 december. Att det inte är någon skillnad mellan grupperna i detta hänseende kan tyda på att det inte går att använda olika typer av flyttningar för att urskilja separationer från icke-separationer.

Sammanfattningsvis utgör flyttningar som kan tolkas som något annat än en separation en relativt liten andel av de fall där föräldrarna varit åtskilda under en kortare period medan en majoritet av fallen kan tolkas som en faktisk separation. När hänsyn tas inte enbart till om föräldrarna flyttat ihop igen vid en uppföljning den 31 mars eller den 31 december, utan också till om föräldrarnas flyttmönster tyder på att en separation inte skett, skulle dagens sätt att mäta vara en överskattning med mindre än 1 procent vid uppföljning den 31 mars och drygt 1 procent vid uppföljning den 31 december. I båda fall är det alltså en marginell skillnad jämfört med antalet separationer enligt nuvarande beräkningsmetod.

Uppföljning av barn folkbokförda med två föräldrar år 2015

I föregående kapitel har barns familjesituation och separationer studerats vad gäller barns biologiska föräldrar. Knappt 7 procent av alla barn under 18 år är folkbokförda med en förälder och en styvförälder. Enligt Barn- och familjestatistiken är andelen separationer betydligt högre i denna grupp. Omkring 11 procent av dessa barn är med om att föräldrarna flyttar isär under ett år jämfört med 3 procent för barn folkbokförda med sina ursprungliga föräldrar (biologiska eller adoptivföräldrar). Det är därför intressant att studera kvaliteten på separationsstatistiken även för dem.

Att följa barn och styvföräldrar under hela uppväxten är dock svårt, dels eftersom det skulle kräva att barnets boende i förhållande till flera personer skulle behöva följas, förutom båda ursprungliga föräldrar även en eller flera nya partners till respektive förälder. Dessutom är statistiken över boende med styvföräldrar av sämre kvalitet före 2014. Tidigare kunde endast par med som var gifta eller hade gemensamma barn identifieras i registerstatistiken. I dagens statistik kan även sambopar utan gemensamma barn kopplas samman.

Att endast de barn som varit folkbokförda i Sverige under hela sin uppväxt har ingått bland de barn som studerats tidigare i denna rapport innebär också att familjesituationen för ett relativt stort antal barn inte har studeras. Av de 89 000 barn födda 1998 som fanns folkbokförda i slutet av sitt födelseår har cirka 11 000 barn exkluderats, främst på grund av att barnet eller någon förälder inte varit folkbokförd alla år. Barn som invandrat under denna 18-års period, med föräldrar eller som adoptivbarn, har heller inte ingått i studien. I slutet av år 2017 fanns det drygt 21 000 personer födda 1998 som invandrat till Sverige 1999 eller senare.

För att även inkludera andra föräldrar än de biologiska och barn som invandrat till Sverige studeras i detta avsnitt de 1,6 miljoner barn i åldrarna 0–17 år som var folkbokförda med två föräldrar i slutet av år 2015. Här ingår biologiska, adoptiv- och styvföräldrar eller andra vuxna i föräldrars ställe. Av dessa barn var det knappt 60 000 vars föräldrar flyttade isär under 2016. För dessa barn följs folkbokföringen upp den 31 mars 2017 och den 31 december 2017 för att studera i vilken grad föräldrar som flyttat isär åter finns folkbokförda tillsammans inom en viss tid. Detta görs på ett liknande sätt som i föregående avsnitt, men här tas enbart hänsyn till föräldrarnas folkbokföring och inte till barnets. Detta görs eftersom det för de barn som bodde med en förälder och en styvförälder är möjligt att barnet flyttat till sin andra förälder. I tabell 8 visas, på motsvarande sätt som gjorts tidigare för barn födda 1998, en jämförelse av antal separationer år 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och hur detta antal skulle förändras om hänsyn skulle tas till föräldrarnas folkbokföring den 31 mars respektive den 31 december 2017.

Av de knappt 60 000 isärflyttningar mellan föräldrar som skedde under 2016 var de flesta, drygt 44 000, mellan barns ursprungliga föräldrar. Vid uppföljningen 31 mars är antalet knappt 43 000, 4 procent lägre, och vid uppföljningen den 31

december 9 procent lägre jämfört med antalet enligt nuvarande beräkningsmetod. Dessa andelar är ungefär desamma som för barnen födda 1998.

Jämfört med barnen som bodde med båda ursprungliga föräldrar är det lägre andelar som har flyttat ihop igen i gruppen barn som var folkbokförda med en förälder och en styvförälder. Det gäller båda uppföljningstidpunkterna, men särskilt vid uppföljningen den 31 december. Utifrån detta sätt att studera kvaliteten på statistiken över separationer tycks det därmed inte vara sämre kvalitet på statistiken för barn som bor med andra än båda sina ursprungliga föräldrar. En annan orsak till att antalet separationer överskattas kan vara att de två vuxna som är folkbokförda tillsammans felaktigt antas vara ett sammanboende par. Detta studeras närmare längre fram i detta kapitel, i avsnittet *Familjesituation året innan*.

Tabell 8
Jämförelse antal separationer under år 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter vilka föräldrar barnet bodde med innan isärflyttningen

	Antal separationer	Förändring i procent
Samtliga barn		
Nuvarande beräkningsmetod	59 593	–
Uppföljning 31 mars 2017	57 606	-3
Uppföljning 31 december 2017	55 069	-8
Båda ursprungliga föräldrar		
Nuvarande beräkningsmetod	44 290	–
Uppföljning 31 mars 2017	42 692	-4
Uppföljning 31 december 2017	40 521	-9
Förälder och styvförälder		
Nuvarande beräkningsmetod	15 067	–
Uppföljning 31 mars 2017	14 690	-3
Uppföljning 31 december 2017	14 332	-5

I samtliga barn ingår också drygt 200 barn som bodde med andra vuxna i föräldrars ställe innan föräldrarna flyttade isär.

Olika typer av isär- och ihopflyttningar

Liksom för barnen födda 1998 kan olika flyttvarianter studeras för de fall där föräldrarna åter är folkbokförda tillsammans vid respektive uppföljningstillfälle. Det är inga större skillnader mellan barn som bodde med båda sina ursprungliga föräldrar och med en förälder och en styvförälder innan föräldrarna flyttade isär. I båda grupperna är det vanligast att en förälder har flyttat från bostaden och sedan återvänt. Det gäller i drygt 50 procent av fallen, både för de som flyttat ihop igen till och med den 31 mars och till och med den 31 december. Fördelningen mellan olika flyttvarianter är också relativt lika de som gällde för barnen födda 1998. För barnen vars föräldrar flyttade isär under 2016 är det dock en högre andel där en förälder har flyttat till en ny bostad och den andra föräldern har flyttat efter vid uppföljningen den 31 mars. Samtidigt är det en lägre andel där båda föräldrar flyttat till varsin bostad och en av föräldrarna sedan flyttat in hos den andra.

Att uppföljningen av de ursprungliga föräldrar som separerade under 2016 överlag visar på liknande resultat som den för barnen födda 1998 tyder på att resultaten är ganska stabila över tid.

Tabell 9
Olika flyttvarianter när föräldrarna åter är folkbokförda tillsammans vid uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter vilka föräldrar barnet bodde med innan isärflyttningen

	Uppföljning 31 mars		Uppföljning 31 dec.	
	Båda föräldrar	Förälder och styvförälder	Båda föräldrar	Förälder och styvförälder
En förälder flyttar från bostaden och flyttar sedan tillbaka	51	53	51	53
En förälder flyttar till en ny bostad, den andra föräldern flyttar efter	25	29	17	17
En förälder flyttar till en bostad, sedan till en annan, den andra föräldern flyttar efter	7	6	14	16
Båda föräldrar flyttar till varsin bostad, den ena förälder flyttar sedan till den andra	15	10	12	7
Båda föräldrar flyttar till varsin bostad och flyttar sedan ihop i en ny bostad	2	2	6	7
Summa	100	100	100	100
Antal	1 598	377	3 769	735

Familjesituation året innan

Det är tydliga skillnader mellan barn som bor med båda sina ursprungliga föräldrar jämfört med barn som bor med en styvförälder när det gäller andelen vars föräldrar flyttar isär under ett år, knappt 3 procent jämfört med 11 procent. När överskattningen av separationer uppskattas genom andelen som åter är folkbokförda tillsammans en tid efter att de flyttat isär visas att det är en mindre överskattning i gruppen barn som bor med en förälder och en styvförälder än i gruppen som bor med båda ursprungliga föräldrar. Den stora skillnaden tycks därmed inte bero på en överskattning av separationer för barn boende med en förälder och en styvförälder. Men för denna grupp är det också möjligt att antalet separationer överskattas på grund av att antalet barn som bor med en förälder och en styvförälder överskattas. Detta kan ske genom att två vuxna som inte är ett par felaktigt kopplas samman utifrån de kriterier som används för att bilda sambopar i registerstatistiken². Det kan gälla t.ex. två kompisar som bor tillsammans, ett hushåll med en inneboende eller om en bostad hyrs i andra hand och både den som hyr ut bostaden och den som hyr i andra hand är folkbokförda i bostaden. Det kan också röra sig om att fel lägenhetsnummer har registrerats vid en flytt eller att både den/de som flyttar in i en bostad och den/de som lämnar bostaden är folkbokförda i samma lägenhet under en period.

² Två vuxna som inte är gifta med varandra och inte har gemensamma barn antas i statistiken vara ett par om de är folkbokförda i samma lägenhet, är av olika kön, har en åldersskillnad som är mindre än 15 år, inte är nära släkt med varandra och endast ett möjligt sambopar kan bildas inom hushållet.

I dessa situationer kan man tänka sig att det i många fall är under en kortare period som folkbokföringen inte stämmer överens med verkligheten.

För att få en bild av om antalet barn boende med styvförälder överskattas i statistiken studeras här folkbokföringen år 2014 för de två vuxna som var folkbokförda med barnet 2015. Jämförelser görs med folkbokföringen för barn som bodde med båda ursprungliga föräldrar.

Av barnen som bodde med två föräldrar 2015 hade 96 procent föräldrar som också var folkbokförda tillsammans ett år tidigare. Det är stora skillnader beroende på vilka föräldrar barnet var folkbokförd med: 97 procent av barnen med ursprungliga föräldrar och 81 procent av barnen med styvförälder. Det är väntat att det är en högre andel för barn folkbokförda med sina ursprungliga föräldrar eftersom de flesta av dem har varit folkbokförda med båda föräldrar sedan de föddes. När andelen studeras för barn som var 0 år 2015 är det en lägre andel som hade föräldrar som var folkbokförda tillsammans året innan, 91 procent. Även det är dock en högre andel än för barnen med styvförälder.

Av de barn vars föräldrar har flyttat isär under 2016 hade 93 procent av barnen folkbokförda med ursprungliga föräldrar och 62 procent av barnen folkbokförda med en styvförälder föräldrar som var folkbokförda tillsammans 2014. I de fall föräldrarna inte var folkbokförda tillsammans 2014 är det för barn boende med ursprungliga föräldrar vanligast att en förälder, eller hela familjen, inte var folkbokförd i Sverige 2014. Det gäller i drygt hälften av fallen. För barn folkbokförda med en styvförälder är det knappt var femte där någon eller båda föräldrar inte fanns i landet år 2014.

I de fall där båda föräldrar var folkbokförda i Sverige kan föräldrarnas folkbokföring studeras över tid för att få en uppfattning om det kan röra sig om par som är felaktigt sammankopplade i registren. Vanligast är att barnets ursprungliga förälder bodde i samma bostad 2014 och 2015 och att styvföräldern flyttade in. Denna situation är vanligare om det är pappan som är den ursprungliga föräldern, 64 procent av fallen, än om det är mamman, 40 procent av fallen. Mönstret är lika mellan barn med en styvförälder och barn med ursprungliga föräldrar. Det är heller inga större skillnader mellan de barn vars föräldrar har flyttat isär under 2016 och de där föräldrarna fortfarande bor ihop.

Studeras de fall där föräldrarna flyttade ihop under 2015 och flyttade isär under 2016 kan folkbokföringen följas upp både före ihopflyttningen och efter att föräldrarna flyttat isär. För dessa fall redovisas olika varianter på flyttningar i tabell 10. Det vanligaste är att en förälder flyttar in och sedan flyttar därifrån. Det gäller för knappt hälften av fallen och dessa kan oftast tolkas som att det kan röra sig om ett faktiskt par som flyttat ihop och flyttat isär. I knappt vart tionde av dessa fall är den förälder som flyttat ut fortfarande folkbokförd i samma fastighet 2017. Här kan det röra sig om en felaktig folkbokföring och att den person som flyttat in först var folkbokförd på fel lägenhet, men att detta sedan har rättats till.

En flyttvariant som kan tolkas som en felaktig folkbokföring är de fall där en förälder flyttar in och den andra sedan flyttar därifrån. Här är det möjligt att den som flyttat ut ur bostaden fortfarande var folkbokförd när den som flyttade in efteråt folkbokförde sig. Det gäller ungefär vart tionde fall, både i de fall det är barnets ursprungliga föräldrar och en förälder och en styvförälder.

Överlag är det små skillnader mellan ursprungliga föräldrar och förälder och styvförälder vad gäller fördelningen mellan olika varianter på flyttningar. Till skillnad från en förälder och en styvförälder vet vi att två ursprungliga föräldrar åtminstone har haft en relation, så att mönstren är lika mellan dessa två grupper kan kanske tyda på att det även för gruppen förälder och styvförälder rör sig om personer som har varit ett par.

Tabell 10
Olika flyttvarianter när föräldrarna inte var folkbokförda tillsammans 2014 och flyttade isär 2016 efter vilka föräldrar barnet bodde med innan isärflyttningen

	Med ursprungliga föräldrar	Med förälder och styvförälder
En förälder flyttar in och flyttar sedan därifrån	44	48
Föräldrarna flyttar ihop, en förälder flyttar därifrån	22	17
En förälder flyttar in, båda flyttar därifrån	10	11
Föräldrarna flyttar ihop, båda flyttar därifrån	8	8
En förälder flyttar in, den andra flyttar därifrån	10	12
Övriga kombinationer av flyttningar	7	4
Summa	100	100
Antal	2 210	4 836

I vilka grupper riskeras en överskattning av antalet separationer?

Statistik över föräldraseparationer redovisas för barn uppdelat efter kön, ålder, familjetyp, svensk och utländsk bakgrund, inkomstnivå och region. De regionala indelningar som redovisas är län, kommun och kommungrupp. För att få en uppfattning om det är i vissa grupper som separationer riskerar att överskattas görs i detta avsnitt jämförelser mellan dessa grupper.

I Barn- och familjestatistiken redovisas vanligen statistik över separationer som en andel av de barn som var folkbokförda med två föräldrar i början av året. I detta avsnitt används därför detta mått och här redovisas andelen barn vars föräldrar separerat under 2016 enligt den metod som används idag samt andelar beräknade med hänsyn till föräldrarnas folkbokföring den 31 mars respektive den 31 december 2017. Om det är en större skillnad mellan de olika beräkningsmetoderna för en viss grupp av barn kan det indikera att risken för överskattning av separationer är högre för denna grupp.

Kön

Totalt var det, enligt nuvarande beräkningsmetod, 3,6 procent av barnen i åldrarna 0–17 år som var med om att deras föräldrar separerade under år 2016. Om hänsyn skulle tas till folkbokföringen den 31 mars respektive 31 december 2017 skulle andelarna minska till 3,5 procent respektive 3,3 procent. Det finns inga skillnader mellan flickor och pojkar enligt nuvarande beräkningsmetod och det är heller ingen skillnad mellan könen när hänsyn tas till folkbokföringen den 31 mars eller 31 december 2017.

Tabell 11
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter barnets kön

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017
Flickor	3,6	3,5	3,3
Pojkar	3,6	3,5	3,3
Båda könen	3,6	3,5	3,3

Ålder

När föräldrarnas folkbokföring följs upp den 31 mars respektive 31 december är det en större andel av de yngre barnen, upp till 5 år, som har föräldrar som har flyttat ihop igen. För till exempel 1-åringar är andelen vars föräldrar separerat 3,9 procent enligt nuvarande beräkningsmetod och skulle vara 3,7 respektive 3,4 procent om hänsyn skulle tas till folkbokföringen den 31 mars respektive 31 december 2017. Andelen separationer skulle därmed vara 0,5 procentenheter lägre om hänsyn togs till folkbokföringen den 31 december 2017. För barn 10 år eller äldre skulle andelen minska med 0,2 procentenheter. Det är därmed mindre skillnader mellan olika åldrar vad gäller andelen barn vars föräldrar separerat när hänsyn tas till föräldrars folkbokföring vid ytterligare en mättidpunkt. Andelen separationer är dock enligt alla tre beräkningsmetoder högre för yngre barn (undantaget 0-åringar) och lägre för äldre barn.

Tabell 12
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter barnets ålder

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017
0 år	3,1	2,9	2,7
1 år	3,9	3,7	3,4
2 år	3,9	3,7	3,6
3 år	4,0	3,8	3,7
4 år	4,0	3,9	3,6
5 år	3,9	3,7	3,5
6 år	3,8	3,7	3,5
7 år	3,7	3,6	3,5
8 år	3,6	3,5	3,3
9 år	3,6	3,4	3,3
10 år	3,4	3,3	3,2
11 år	3,4	3,3	3,2
12 år	3,3	3,2	3,1
13 år	3,4	3,3	3,2
14 år	3,5	3,4	3,3
15 år	3,5	3,4	3,3
16 år	3,4	3,3	3,2
17 år	3,4	3,3	3,2

Familjetyp

Som visats tidigare är det en lägre andel barn vars förälder och styvförälder flyttar ihop igen vid uppföljning den 31 mars respektive 31 december 2017. För denna grupp misstänktes att det istället skulle kunna röra sig om en överskattning av antalet barn med styvförälder. I föregående avsnitt studerades föräldrarnas folkbokföring i slutet av år 2014 för att få en uppfattning om detta. I tabell 13 redovisas därför, förutom andelen separationer utifrån uppföljning den 31 mars och den 31 december 2017, även en beräkning där endast de barn vars föräldrar var folkbokförda tillsammans även 31 december 2014 ingår. I denna beräkning bör många av de fall där en vuxen felaktigt kopplats samman med barnets förälder exkluderas. Även nybildade par exkluderas dock här vilket sannolikt istället ger en viss underskattning av andelen separationer. För barn folkbokförda med båda ursprungliga föräldrar ger denna beräkning en något lägre andel separationer jämfört med nuvarande beräkningsmetod. För barn med styvförälder är skillnaden större, 8,5 procent med hänsyn tagen till folkbokföringen 2014 jämfört med 11 procent enligt nuvarande metod. Även med denna beräkningsmetod är det en betydande skillnad i andelen separationer efter barnets familjetyp.

Tabell 13
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod, med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017 samt med hänsyn till folkbokföringen 2014, efter barnets familjetyp före isärflyttningen

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017	Föräldrar folkbokförda tillsammans 31 dec. 2014
Bor med båda ursprungliga föräldrar	2,9	2,8	2,7	2,8
Bor med en ursprunglig förälder och en styvförälder	11,0	10,7	10,5	8,5
Bor med annan person än föräldrar	3,0	2,8	2,7	2,6

Utländsk och svensk bakgrund

Andelen barn vars föräldrar separerar är högre för barn med utländsk bakgrund än för barn med svensk bakgrund. Enligt nuvarande beräkningsmetod var andelen 4,4 procent för barn med utländsk bakgrund och 3,4 procent för barn med svensk bakgrund. Det är en högre andel barn med utländsk bakgrund som har föräldrar som åter flyttat ihop vid uppföljningarna den 31 mars respektive 31 december 2017 och andelen separationer riskerar därmed att överskattas i högre grad för barn med utländsk bakgrund än för barn med svensk bakgrund. Även med hänsyn tagen till föräldrarnas folkbokföring vid uppföljningarna är dock andelen separationer tydligt högre för barn med utländsk bakgrund.

Tabell 14
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter barnets bakgrund

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017
Utländsk bakgrund	4,4	4,2	3,9
Svensk bakgrund	3,4	3,3	3,2

Föräldrarnas inkomstnivå

Föräldrarnas inkomstnivå redovisas genom familjens disponibla inkomst året innan föräldrarna flyttade isär i förhållande till medianinkomsten: 0–60 procent, 60–200 procent och 200 procent eller mer. Andelen barn vars föräldrar separerar är högre ju lägre deras inkomstnivå är. Andelen är också högre för barn där uppgift om inkomstnivå saknas. Denna grupp utgörs till stor del av barn som nyligen invandrat. I grupperna med låg inkomst och utan uppgift om inkomst riskerar andelen separationer också att överskattas i högre grad än för barn med medelhög eller hög inkomstnivå. Skulle hänsyn tas till föräldrarnas folkbokföring den 31 mars eller 31 december 2017 skulle det därmed vara en mindre skillnad mellan olika inkomstnivåer, men det skulle ändå vara betydande skillnader mellan grupperna.

Tabell 15
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter föräldrarnas inkomstnivå

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017
0-60 procent av medianinkomsten	5,6	5,4	5,1
60-200 procent av medianinkomsten	3,3	3,2	3,1
200+ procent av medianinkomsten	2,9	2,8	2,6
Uppgift saknas*	5,2	4,9	4,6

* Avser hushåll där ingen vuxen varit folkbokförd hela året eller där registrerad inkomst saknas.

Region

Det finns också regionala skillnader vad gäller andelen barn vars föräldrar separerar och statistik över föräldraseparationer redovisas efter län, kommun och kommungrupp.

När andelen separationer 2016 beräknas med nuvarande beräkningsmetod varierar andelen mellan 2,7 procent i Jönköpings län och 4,4 procent i Södermanlands län. När föräldrarnas folkbokföring den 31 mars respektive den 31 december 2017 används för att uppskatta överskattningen av separationer riskerar andelen att överskattas mer i Gotlands, Kronobergs och Västmanlands län medan överskattningen beräknas vara mindre i Jämtlands, Blekinge, Hallands och Dalarnas län. Rangordningen mellan länen ändras något när andelen separationer mäts med hänsyn tagen till folkbokföringen den 31 mars eller den 31 december jämfört med nuvarande beräkningsmetod. Med alla tre mätmetoder är det dock samma fem län som har högst respektive lägst andel separationer.

Tabell 16
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter län

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017
Stockholms län	3,7	3,6	3,4
Uppsala län	3,5	3,4	3,2
Södermanlands län	4,4	4,2	4,1
Östergötlands län	3,5	3,4	3,3
Jönköpings län	2,7	2,6	2,5
Kronobergs län	3,1	3,0	2,8
Kalmar län	3,5	3,4	3,2
Gotlands län	3,6	3,4	3,2
Blekinge län	3,2	3,1	3,0
Skåne län	3,7	3,6	3,5
Hallands län	2,8	2,7	2,6
Västra Götalands län	3,4	3,3	3,1
Värmlands län	3,7	3,6	3,5
Örebro län	4,0	3,8	3,6
Västmanlands län	4,2	4,0	3,8
Dalarnas län	4,1	4,0	3,9
Gävleborgs län	4,3	4,1	4,0
Västernorrlands län	3,8	3,7	3,6
Jämtlands län	3,8	3,7	3,6
Västerbottens län	3,2	3,2	3,0
Norrbottnens län	3,8	3,7	3,5

När föräldrarnas folkbokföring den 31 mars respektive den 31 december 2017 används för att uppskatta överskattningen av separationer är det små skillnader mellan kommungrupper. I alla kommungrupper är andelen barn vars föräldrar separerar 0,2–0,3 procentenheter lägre med uppföljning den 31 december jämfört med nuvarande beräkningsmetod och rangordningen mellan kommungrupper är nästan identisk med de tre mätmetoderna.

Tabell 17
Andel barn 0–17 år vars föräldrar separerat under 2016 enligt nuvarande beräkningsmetod och med uppföljning 31 mars respektive 31 december 2017, efter kommungrupp

	Nuvarande beräkningsmetod	Uppföljning 31 mars 2017	Uppföljning 31 december 2017
Storstäder	4,0	3,9	3,7
Pendlingskommun nära storstad	3,3	3,2	3,0
Större stad	3,6	3,4	3,3
Pendlingskommun nära större stad	3,8	3,7	3,5
Lågpendlingskommun nära större stad	3,8	3,7	3,5
Mindre stad/tätort	3,4	3,3	3,2
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	3,6	3,5	3,3
Landsbygdskommun	4,0	3,9	3,8
Landsbygdskommun med besöksnäring	3,6	3,5	3,4

Kommungrupp enligt Sveriges Kommuner och Landstings indelning från 2017.

På kommunnivå är det större variation i andelen barn vars föräldrar separerar och det är också stora variationer i hur stor skillnad det är mellan nuvarande beräkningsmetod och måtten med uppföljning den 31 mars och 31 december. I vissa kommuner är andelen separationer densamma med alla tre mätmetoder medan andelen separationer kan minska med en tredjedel i andra kommuner. Det är främst i mindre kommuner som det är en stor spridning. När antalet isärflyttningar är litet kan en enskild familj som flyttar ihop igen ha en relativt stor påverkan på andelen separationer i kommunen. På kommunnivå görs därför ingen jämförelse mellan andelen separationer med de olika metoderna.

Avslutande kommentarer

I denna rapport har kvaliteten på statistiken över separationer mellan föräldrar studerats för två olika grupper, dels för barn födda 1998, som följts under hela sin uppväxt, och dels för barn folkbokförda med två föräldrar 2015, som följts under en kortare period.

För barn födda 1998 studerades kvaliteten på statistiken över barns boende med båda sina biologiska föräldrar genom att jämföra barnens folkbokföring med en eller båda föräldrar under uppväxten med föräldrarnas civilstånd och eventuella civilståndsändringar. Denna jämförelse visade att barns folkbokföring med en eller båda sina biologiska föräldrar troligtvis till största delen stämmer överens med barnens faktiska familjeförhållanden. Jämförelsen visade tecken på både en viss underskattning av separationer, genom att några hundra barn har föräldrar som skiljt sig trots att de är folkbokförda tillsammans under hela barnets uppväxt, och en viss överskattning, där några hundra barn har föräldrar som flyttat isär utan att skilja sig. Dessa under- och överskattningar bedöms ha en mycket liten betydelse för kvaliteten på statistiken.

En grupp av barnen födda 1998 har varit folkbokförda med båda sina föräldrar under minst två separata perioder under uppväxten och för denna grupp misstänktes en större överskattning av separationer. För denna grupp har kvaliteten på statistiken över separationer undersökts vidare och det har också studerats om en förändring i mätmetod skulle ge en högre kvalitet på separationsstatistiken. Av samtliga isärflyttningar mellan föräldrar för barn födda 1998 har ungefär en fjärdedel sedan följts av att föräldrarna flyttat ihop igen eller är inte föräldrarnas första isärflyttning. Skulle enbart de isärflyttningar som inte följts av att föräldrarna senare flyttar ihop räknas som separationer skulle antalet separationer med dagens sätt att mäta vara en överskattning med omkring 20 procent. När dessa fall studerats närmare visade det sig att en stor andel av dessa isärflyttningar ändå kan tolkas som faktiska separationer. Ett krav på att föräldrarna endast ska ha varit åtskilda en kortare tid och att de har flyttat på ett sätt som gör det troligt att det rör sig om något annat än en separation skulle innebära att dagens beräkningsmetod ger en överskattning av separationer på omkring 1 procent.

För att även kunna studera barn folkbokförda med andra än sina biologiska föräldrar studerades även barn folkbokförda med två föräldrar år 2015. För dessa barn följdes föräldrarnas folkbokföring upp på ett liknande sätt som för barnen födda 1998. Andelen barn vars föräldrar flyttar ihop inom en kortare tid är i princip densamma för denna grupp, vilket tyder på att resultaten är relativt stabila över tid.

Separationer mellan föräldrar mäts idag genom att föräldrarnas folkbokföring jämförs vid två på varandra följande årsskiften. I rapporten har en metod med ytterligare en uppföljningstidpunkt undersökts. Två möjliga tidpunkter för en ytterligare uppföljning har använts: den 31 mars året efter isärflyttningen och 31 december året efter isärflyttningen. Dessa tidpunkter valdes med hänsyn tagen till dagens statistikproduktion. Båda dessa metoder skulle ge ett lägre antal separationer jämfört med nuvarande metod. Eftersom en relativt stor andel av de isärflyttningar som följs av att föräldrarna är folkbokförda tillsammans inom en kortare period kan bedömas som faktiska separationer

utifrån föräldrarnas flyttmönster är det dock osäkert om ytterligare en mät-tidpunkt skulle förbättra kvaliteten på statistiken. En jämförelse av andelen separationer för olika grupper av barn visade att det kan vara en större över-skattning av separationer i vissa grupper, men det skedde ingen förändring av i vilka grupper som det är mer eller mindre vanligt att vara med om att föräldrarna separerar när hänsyn togs till föräldrars folkbokföring den 31 mars eller den 31 december året efter isärflyttningen.

Sammanfattningsvis visar resultaten i denna rapport att dagens mått på separationer mellan föräldrar är av tillräckligt god kvalitet och utifrån dessa resultat är det inte motiverat att förändra mätmetoden för separationer genom att ta hänsyn till folkbokföringen vid ytterligare en tidpunkt.

Syftet med denna rapport var i första hand att utreda kvaliteten på den registerbaserade statistiken över separationer mellan föräldrar. Sedan tidigare är det känt att andelen yngre barn som bor med båda sina föräldrar underskattas i registerstatistiken. En grupp som identifierades när barn födda 1998 grupperades efter folkbokföring under uppväxten var de 2 procent av barnen vars föräldrar inte var folkbokförda tillsammans när barnet var 0 år, men som senare flyttat ihop. Denna situation förekommer även i andra grupper av barn, men där föräldrarna även flyttat isär vid ett eller flera tillfällen under barnets uppväxt. Totalt sett var 3 procent av barnen folkbokförda med en förälder vid 0 års ålder och senare under uppväxten folkbokförda med båda föräldrar. I många fall har föräldrarna folkbokfört sig tillsammans inom något eller några år efter barnets födelse, vilket kan tyda på att föräldrarna kan ha bott ihop innan de folkbokförde sig tillsammans. När föräldrarnas civilstånd studerades för denna grupp fanns också vissa tecken på att föräldrarna kan ha bott tillsammans ända sedan barnet föddes. Dessa resultat gäller även för alla barn vars föräldrar flyttat ihop efter att barnet var 0 år. Denna underskattning av barn som bor med båda sina föräldrar har främst betydelse för barn i åldrarna 0 och 1 år. Om alla barn vars föräldrar senare är folkbokförda tillsammans skulle antas ha föräldrar som bor ihop skulle andelen 0-åringar som bor med båda föräldrar underskattas med 3 procentenheter och andelen 1-åringar med 2 procentenheter. Ett krav på att föräldrarna ska folkbokföra sig tillsammans under barnets första två år skulle minska denna underskattning till omkring hälften.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.